

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Mirek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

w sprawie **T. S.**

skazanego z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 19 czerwca 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Zastępcę Prokuratora Generalnego do Spraw Wojskowych na niekorzyść skazanego

od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 7 lipca 2023 r., S.A. 18/23,

zmieniającego wyrok Wojskowego Sądu Garnizonowego w Gdyni

z dnia 2 lutego 2023 r., Sg 11/21,

1. uchyla zaskarżony wyrok w pkt II.5 oraz w części, w jakiej nie zawiera orzeczenia o karze łącznej i tym zakresie przekazuje sprawę Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2. wydatkami związanymi z rozpoznaniem kasacji obciąża Skarb Państwa.

Tomasz Artymiuk Piotr Mirek Małgorzata Wąsek-Wiaderek

UZASADNIENIE

Wojskowy Sąd Garnizonowy w Gdyni, wyrokiem z dnia 2 lutego 2023 r., sygn. akt Sg 11/21, uznał oskarżonego T. S. za winnego popełnienia 36 przestępstw, realizujących znamiona typów opisanych w art. 62 ust. 1, art. 58 ust. 1 oraz 59 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (dalej: u.p.n.), przy czym przyjął, że:

1. 32 przestępstw określonych w art. 62 ust. 1 u.p.n. dopuścił się działając w ciągu przestępstw określonym w art. 91 § 1 k.k. i za to wymierzył mu jedną karę roku pozbawienia wolności, orzekając nawiązkę w kwocie 3000 zł na rzecz Stowarzyszenia M., a ponadto na podstawie art. 324 § 3 k.k. orzekł środek karny w postaci degradacji;
2. 2 przestępstw kwalifikowanych z art. 58 ust. 1 u.p.n. dopuścił się działając w ciągu przestępstw określonym w art. 91 § 1 k.k. i za to wymierzył mu jedną karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, orzekając jednocześnie nawiązkę w kwocie 1000 zł na rzecz Stowarzyszenia M., a ponadto na podstawie art. 324 § 3 k.k. orzekł środek karny w postaci degradacji;
3. 2 przestępstw określonych w art. 59 § 1 u.p.n. dopuścił się działając w ciągu przestępstw określonym w art. 91 § 1 k.k. i za to wymierzył mu jedną karę roku pozbawienia wolności, orzekając jednocześnie nawiązkę w kwocie 1000 zł na rzecz Stowarzyszenia M., zaś na podstawie art. 33 § 1 i 3 k.k. karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 10 zł, a ponadto orzekł na podstawie art. 45 § 1 k.k. przepadek korzyści osiągniętej z popełnienia przypisanych przestępstw w wysokości 50 zł, a na podstawie art. 324 § 3 k.k. orzekł środek karny w postaci degradacji.

Na podstawie art. 85 § 1 k.k. oraz art. 86 § 1 i 2 k.k. w miejsce orzeczonych kar jednostkowych pozbawienia wolności orzekł karę łączną w rozmiarze roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją obrońcy oskarżonego, który podniósł zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, a także rażącą niewspółmierność wymierzonych kar jednostkowych oraz orzeczonej kary łącznej.

Powołując się na tak sformułowane zarzuty obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez ustalenie, że przypisane oskarżonemu w pkt C.3 zachowania stanowią wypadki mniejszej wagi z art. 59 § 3 u.p.n. i wymierzenie adekwatnej kary za te przestępstwa, a także złagodzenie kary orzeczonej za czyny przypisane oskarżonemu w pkt C.1 oraz orzeczenie kary łącznej z zastosowaniem pełnej absorpcji, bądź – ewentualnie – o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu, wyrokiem z dnia 7 lipca 2023 r., sygn. akt S.A. 18/23, w zakresie dotyczącym oskarżonego T. S.:

1. w pkt C.3 zmienił opis przypisanych mu czynów składających się na ciąg przestępstw kwalifikowanych pierwotnie z art. 59 ust. 1 u.p.n. poprzez przyjęcie, że wskazane tam zachowania stanowiły wypadki mniejszej wagi i w związku z tym przypisał oskarżonemu popełnienie przestępstw z art. 59 ust. 3 u.p.n. — dwukrotnie, jednocześnie pozostawiając ustalenie, że czynów tych dopuścił się działając w ciągu przestępstw określonym w art. 91 § 1 k.k. (pkt II.1);
2. w pkt III.1 uchylił orzeczenie o środku karnym degradacji, a ponadto orzekł na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 k.k., iż wykonanie kary roku pozbawienia wolności warunkowo zawiesza na okres próby wynoszący 3 lata, zobowiązując do informowania sądu o przebiegu okresu próby (pkt II.2);
3. uchylił zawarte w pkt III. 3 rozstrzygnięcie o wymierzeniu oskarżonemu kary roku pozbawienia wolności oraz orzeczeniu wobec niego środka karnego w postaci degradacji, zaś wymierzoną grzywnę uznał za orzeczoną jako samoistną jedną karę za przypisane czyny, których oskarżony dopuścił się działając w ciągu przestępstw określonym w art. 91 § 1 k.k., a jako podstawę takiego skazania przyjął art. 59 ust. 3 u.p.n. w zw. z art. 91 § 1 k.k. (pkt II.3);

4. uchylił pkt. III.4, zawierający rozstrzygnięcie o karze łącznej (pkt II.4);
5. przyjął, że wskazane w pkt III.5 zaliczenie okresu rzeczywistego pozbawienia wolności następuje na poczet kary grzywny (pkt II.5).

Powyższy wyrok został zaskarżony kasacją, wniesioną przez Zastępcę Prokuratora Generalnego do Spraw Wojskowych, na niekorzyść oskarżonego, w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze. Skarżący zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a to art. 85 § 1 k.k., art. 86 § 1 k.k., art. 89 § 1, 1a i 1b k.k. i art. 91 § 2 k.k. poprzez ich niezastosowanie, podczas gdy Sąd drugiej instancji winien wymierzyć karę łączną, albowiem połączeniu węzłem kary łącznej podlegała kara jednego roku pozbawienia z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący trzy lata oraz kara trzech miesięcy pozbawienia wolności orzeczone wyrokiem Wojskowego Sądu Garnizonowego w Gdyni w pkt III.2, utrzymana zaskarżonym wyrokiem w mocy.

Mając na względzie tak sformułowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie wyroku w części dotyczącej rozstrzygnięć zawartych w pkt II.4 i II.5 i przekazanie w tym zakresie sprawy Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, a to pozwalało uwzględnić ją w całości na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Trafnie wskazuje skarżący, że Sąd odwoławczy pominął w swoim orzeczeniu rozstrzygnięcie o karze łącznej, której wymierzenie było w realiach sprawy obligatoryjne.

Nie ulega wątpliwości, że konsekwencją dokonanej przez Sąd odwoławczy zmiany w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt III. 3 zaskarżonego apelacją wyroku, było wyeliminowanie ze zbiegu przestępstw, których dotyczyła orzeczone przez Sąd pierwszej instancji kara łączna pozbawienia wolności, czynów zakwalifikowanych przez Sąd odwoławczy z art. 59 ust. 3 u.p.n. Spowodowało to upadek kary łącznej i aktualizowało konieczność orzeczenia jej nowo przez Sąd

odwoławczy. W stosunku do oskarżonego wymierzone zostały tym samym wyrokiem dwie kary pozbawienia wolności. Pierwsza, w wymiarze roku, której wykonanie Wojskowy Sąd Okręgowy warunkowo zawiesił na okres próby 3 lat, dotyczyła ciągu przestępstw zakwalifikowanych z art. 62 ust. 1 u.p.n. Druga, w wymiarze trzech miesięcy pozbawienia wolności, wymierzona została - utrzymanym w tym zakresie wyrokiem Sądu pierwszej instancji – za ciąg przestępstw z art. 58 ust. 1 u.p.n. Podlegały one łączeniu, jako kary tego samego rodzaju. Nie ma przy tym znaczenia, że obie kary zostały wymierzone za ciąg przestępstw, co wynika wprost z treści art. 91 § 2 k.k.

Orzeczenie kary łącznej było w tym wypadku obligatoryjne. Obowiązek taki wynikał z regulacji materialnoprawnych, a to z art. 85 k.k., a na płaszczyźnie procesowej został wyrażony w dyspozycji art. 568a § 1 pkt 1 k.p.k. Zaniechanie orzeczenia kary łącznej uznać zatem należy na rażące naruszenie prawa. Zauważyć trzeba, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku (sekcja 5.2.1.) nie daje odpowiedzi na pytanie czy stwierdzone uchybienie było wynikiem dokonania przez Sąd odwoławczy błędnej wykładni wskazanych wyżej przepisów prawa, czy raczej zwykłego przeoczenia. W tej kwestii stanowisko Wojskowego Sądu Okręgowego ogranicza się do wskazania, że zmiana dokonana w pkt 4 (uchylenie orzeczenia o karze łącznej) „wynika z przyjęcia za przypisane poszczególne ciągi przestępstw różnych rodzajowo jednych kar (pozbawienia wolności i grzywny), których nie można było połączyć w ramach kary łącznej”.

Uchybienie, którym dotknięte jest zaskarżony wyrok, mogło mieć istotny wpływ na jego treść.

Obie podlegające łączeniu kary zostały wymierzone już po 24 czerwca 2020 r., tj. po dniu wejścia w życie ustawy z 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID-19 (tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 2141). Nadawała ona nowe brzmienie regulacjom określającym kryteria i sposób wymierzania kary łącznej. Zgodnie z art. 81 ust. 2 wymienionego aktu prawnego, przepisy dotyczące kary łącznej w brzmieniu nadanym tą ustawą stosuje się do kar

prawomocnie orzeczonych po dniu wejścia jej w życie. Pociąga to za sobą istotne konsekwencje również dla sytuacji skazanego, która po orzeczeniu kary łącznej mogła znacząco się różnić od tej ukształtowanej w wadliwy sposób zaskarżonym wyrokiem.

Zgodnie z treścią art. 86 § 1 k.k. w analizowanym brzmieniu karę łączną orzeka się powyżej najwyższej z łączonych kar jednostkowych. W realiach niniejszej sprawy oznacza to, że dolna granica kary łącznej została ustalona na poziomie roku i miesiąca pozbawienia wolności. To z kolei wyklucza możliwość jej zawieszenia, zgodnie z treścią art. 89 § 1 k.k. Jednocześnie, art. 89 § 1b k.k. wprowadza przelicznik, pozwalający uwzględnić faktyczną mniejszą dolegliwość kary pozbawienia wolności wymierzonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (miesiąc kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania równa się 15 dniom kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania) – na co trafnie zwrócono uwagę w kasacji.

Mając na względzie powyższą argumentację, Sąd Najwyższy uwzględnił kasację, uchylając wyrok w zaskarżonej części i przekazując sprawę w tym zakresie Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Wskazany w wyroku Sądu Najwyższego zakres uchylenia, choć nie nawiązuje dosłownie do wniosku zawartego w kasacji, to w pełni oddaje jego istotę i odpowiada zakresowi zaskarżenia. Treść kasacji nie pozostawia wątpliwości, że przedmiotem postawionego w niej zarzutu był brak orzeczenia o karze łącznej. Zamieszczenie przez Sąd odwoławczy w pkt II.4 zaskarżonego wyroku rozstrzygnięcia o uchyleniu orzeczenia o karze łącznej pozbawienia wolności było bezprzedmiotowe, gdyż na skutek wymierzenia za ciąg przestępstw z art. 59 ust. 3 u.p.n. kary grzywny orzeczenie to straciło moc.

Rozpoznając ponownie sprawę w postępowaniu odwoławczym, w zakresie określonym przekazaniem, Wojskowy Sąd Okręgowy postąpi zgodnie z zasadami regulującymi orzekanie kary łącznej.

Tomasz Artymiuk

Piotr Mirek

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

[PGW]

[ms]